

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skarg M.R.-A., B.A. i G.T.
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
I ACa 1709/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 17 grudnia 2024 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Krakowie w sprawie o sygn. akt I ACa 1709/22 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**

**II. przyznaje M.R.-A., B.A.
i G.T. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Krakowie sumę pieniężną w wysokości po 2.000 (dwa tysiące)
złotych za okres od 21 października 2022 r. do 17 grudnia 2024 r.;**

III. oddala skargę w pozostałym zakresie;

**IV. nakazuje Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie zwrócić
skarżącym M.R.-A., B.A.
i G. T. kwotę 600 (sześćset) złotych uiszczoną tytułem opłaty od
skargi;**

**V. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Krakowie na rzecz skarżących M. R.-A., B. A. i G. T. kwotę 240
(dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi**

za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 3 października 2024 r. pełnomocnik M. R.-A., B. A. i G. T. (dalej: „Skarżący”) złożył skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. I ACa 1709/22 Skarżący wnieśli o:

1. stwierdzenie, że w sprawie o zapłatę zawisłej przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie I Wydział Cywilny pod sygn. akt I ACa 1709/22 nastąpiła przewlekłość postępowania, a to wobec braku wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej pomimo wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 21 października 2022 r.,
2. przyznanie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej M. R.-A. sumy pieniężnej w kwocie 3000,00 zł,
3. przyznanie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego B. A. sumy pieniężnej w kwocie 3000,00 zł,
4. przyznanie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego G. T. sumy pieniężnej w kwocie 3000,00 zł,
5. zwrot na rzecz skarżącej M. R.- A. kwoty 200,00 zł opłaty sądowej od skargi,
6. zwrot na rzecz skarżącego B. A. kwoty 200,00 zł opłaty sądowej od skargi,
7. zwrot na rzecz skarżącego G. T. kwoty 200,00 zł opłaty sądowej od skargi.

W uzasadnieniu Skarżący m. in. wskazali, iż w sprawie będącej przedmiotem skargi apelacja strony pozwanej wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 21 października 2022 r. Odpowiedź powodów na apelację została złożona w dniu 16 marca 2023 r. W dniu 19 czerwca 2024 r. skarżący B. A. w dwóch pismach, skierowanych odpowiednio do Sądu rozpoznającego sprawę oraz do Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego zwrócił się z pytaniem,

z jakich powodów nie został wyznaczony pierwszy termin rozprawy apelacyjnej. Skarżący nie uzyskali odpowiedzi na swoje pytanie. Powyższe wskazuje na zaistnienie przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie. Od wpływu apelacji do Sądu upłynęły już prawie 2 lata, od złożenia zaś odpowiedzi na apelację półtora roku.

Odpowiedź na powyższą skargę, złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W piśmie z dnia 7 października 2024 r. wniósł o jej oddalenie, zaś na wypadek uznania skargi o wypłatę mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu pisma Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wyjaśnił, że w niniejszej sprawie nie można stwierdzić beczynności ani opieszałości Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania sprawy Skarżących. Postępowanie w tej sprawie nie jest prowadzone w sposób rozwlekły, zaś wyłączną przyczyną, dla której sprawa nie została rozpoznana do czasu wniesienia skargi, niezależnie od podejmowanych w tym czasie czynności, jest sytuacja kadrowa I Wydziału Cywilnego oraz liczba spraw oczekujących. Sąd Apelacyjny w Krakowie jest bowiem dotknięty od kilku lat bardzo poważnymi brakami kadrowymi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej: „ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki Europejski Trybunał Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – *Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie *Guincho* przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie *Donnadieu* przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie *Pretto i inni v. Włochy*; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Jak wynika z akt niniejszej sprawy przedmiotowa sprawa wpłynęła do I Wydziału Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 21 października 2022 r. z apelacją strony pozwanej. W dniu 25 października 2022 r. wylosowany został

sędzia referent, natomiast 26 stycznia 2023 r. asystent sędziego zarządził doręczenie odpisu apelacji pełnomocnikowi powodów. Odpowiedź na apelację wpłynęła do Sądu 16 marca 2023 r. W dniu 24 marca 2023 r. zarządzono złożenie akt w archiwum w oczekiwaniu na termin rozprawy.

Odnosząc powyższe do zarzutów Skarżących, podkreślenia wymaga, że dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy, uwzględniając jej charakter, stopień faktycznej i prawnej zawłości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Ustalenie zaistnienia przewlekłości postępowania nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć Skarżącego, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur.

Zdaniem Sądu Najwyższego, na podstawie wyżej wskazanych okoliczności sprawy, należy uznać, iż naruszono w nim prawo do sądu w aspekcie rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania. Postępowanie apelacyjne trwa już ponad 25 miesięcy (od 21 października 2022 r. do chwili obecnej).

Niezależnie od kwestii takich, jak np. braki kadrowe Sądu Apelacyjnego w Krakowie oraz duży napływ spraw, niewyznaczenie terminu rozpoznania sprawy przez okres ponad dwóch lat narusza standard rozpoznania sprawy sądowej bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień

ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22).

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez Skarżących stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się w październiku 2022 r. i nadal trwa, Sąd Najwyższy przyznał Skarżącym sumę pieniężną w wysokości po 2000,00 zł za okres od 21 października 2022 r. do 17 grudnia 2024 r.

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania Skarżącym pełnych żądanych przez nich kwot po 3000 zł.

Ponadto nakazano Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie zwrócić Skarżącym kwotę 200 zł uiszczoną tytułem opłaty od skargi oraz przyznano od Skarbu Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie na rzecz Skarżących kwotę 240 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski

l.n

[a.ł]